

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

โครงการศึกษาความเชื่อในการสร้างเรือนพื้นถิ่น กรณีศึกษาบ้านหนองม่วง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดบุรีรัมย์ ศึกษาจากบ้านตัวอย่างจำนวน 6 หลัง มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1 ประการ คือ สร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจถึงรูปแบบของเรือนพื้นถิ่นไทยเขมรที่สะท้อนความเชื่อ

6.1 สรุปผล

หมู่บ้านหนองม่วง ตำบลบ้านไทร อำเภอบึงสามพัน จังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอบึงสามพัน ห่างจากตัวจังหวัดบุรีรัมย์ระยะทาง 38.2 กิโลเมตร หมู่บ้านหนองม่วงก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2484 อายุประมาณ 81 ปี มีที่มาโดยคนกลุ่มหนึ่งอพยพมาจากอำเภอสังขะ อำเภอสรีขันธ์ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุรินทร์ มาตั้งถิ่นฐานใหม่ที่บ้านหนองม่วง จำนวนประชากรทั้งหมด 1,870 คน 380 ครัวเรือน แบ่งการปกครองได้เป็น 2 หมู่ คือ หมู่ 6 และหมู่ 12 การตั้งถิ่นฐานในช่วงแรกจะอยู่บริเวณบ้านหนองม่วงหมู่ 6 ก่อน แล้วจึงขยายพื้นที่การสร้างบ้านไปในทางทิศใต้ของหมู่ 6 ซึ่งในปัจจุบันคือบ้านหนองม่วง หมู่ 12 หลังจากเริ่มมีการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในหมู่บ้านทำให้ทางทิศตะวันตกของบ้านหนองม่วง หมู่ 6 เริ่มมีประชากรไปตั้งรากฐานเป็นจำนวนมากโดยใช้ชื่อคุ้มว่า บ้านน้อย ถ้าศึกษาจากผังชุมชนแล้วพบว่าบ้านหนองม่วงมีวัดอยู่สองตำแหน่ง คือวัดป่าหนองม่วง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของบ้านหนองม่วงหมู่ที่ 12 และวัดป่าชัยวราราม (วัดบ้านน้อย) ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของบ้านหนองม่วงหมู่ที่ 6 บริเวณบ้านน้อย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจถึงรูปแบบของเรือนพื้นถิ่นไทยเขมรที่สะท้อนความเชื่อ โดยศึกษาการเก็บข้อมูลเรือนพื้นถิ่นบ้านหนองม่วง ตำบลบ้านไทร อำเภอบึงสามพัน จังหวัดบุรีรัมย์ ใช้เกณฑ์ในการเลือกเรือนพื้นถิ่นจากอายุของเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปี ขึ้นไป เรือนยังมีสภาพสมบูรณ์มีผู้ให้ข้อมูลต้องเป็นเจ้าของเรือนหรือทายาท และมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพของเรือนน้อยที่สุด จึงได้จำนวนเรือนพื้นถิ่นที่ทำการศึกษาทั้งหมด 6 หลังในหมู่ที่ 6 จำนวน 1 หลังในหมู่ที่ 12 จำนวน 5 หลัง ซึ่งเรือนพื้นถิ่นที่มีอายุมากที่สุดคือบ้านเลขที่ 171 หมู่ 6 วิธีการศึกษาข้อมูลผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน เจ้าของเรือนพื้นถิ่นจำนวน 6 คน ช่างในพื้นถิ่นจำนวน 1 คน และผู้อาวุโสจำนวน 1 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลประกอบด้วย แบบ

สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน แบบสัมภาษณ์เจ้าของเรือนทั้ง 6 หลัง แบบสัมภาษณ์ผู้อาวุโส และแบบสำรวจ
รังวัดทางสถาปัตยกรรม

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของเรือนพื้นถิ่นไทยเขมรที่พบในหมู่บ้านหนองม่วง ตำบลบ้าน
ไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นหลังคาทรงจั่วเดี่ยว หรือภาษาถิ่นเรียกว่า ปะเตี้ยมะตะ
โหมล ทุกหลังพบรูปทรงแบบเดียวกัน ไม่พบเรือนที่เป็นจั่วคู่ เรือนปั้นหยา ซึ่งอาจพบได้ในเรือนพื้นถิ่น
ในพื้นที่ชุมชนอื่น แต่บ้านหนองม่วงไม่พบ

ความเชื่อที่เจ้าของเรือนพื้นถิ่นไทยเขมรบ้านหนองม่วงทั้ง 6 หลัง ยังคงยึดถือ ได้แก่ความเชื่อ
เรื่อง

1. ศาลปู่ตา เชื่อว่า เป็นผีบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว คอยปกป้องดูแลลูกหลานในชุมชนให้อยู่
เย็นเป็นสุข ตำแหน่งการวางศาลพระภูมิมีอยู่สองตำแหน่งคือ ศาลตาอุทิศ-ยายแสงดาว ตั้งอยู่ทางทิศ
ตะวันออกของหมู่บ้านหรือหลังโรงเรียนบ้านหนองม่วงราษฎร์อุทิศ และศาลตาเขมา-ยายซอ (ตาตา-
ยายขาว) สาเหตุของตำแหน่งการตั้งศาลเกิดจากคนเฒ่าคนใช้วิธีทางไสยศาสตร์ในการหาตำแหน่งการ
วางศาลปู่ตา

2. ทิศดีและไม่ดีของชุมชน เชื่อว่าทิศที่ไม่ดี คือทิศตะวันตก ภาษาถิ่นเรียกว่า อีแล้จ สาเหตุ
มาจากการเผาศพการหันหัวศพจะหันไปในทางทิศตะวันตกซึ่งหมายถึงทิศการตาย

3. ศาลพระภูมิ เชื่อว่าเป็นศาลพระภูมิเจ้าที่ ที่อยู่บริเวณบ้านคอยปกป้องคุ้มครองเจ้าของ
บ้านจากสิ่งที่ไม่ดีหรือสิ่งอัปมงคล ทิศที่ควรวางศาลพระภูมิคือทิศอีสานแต่ตำแหน่งการวางศาล
พระภูมิขึ้นอยู่กับที่ดินของเจ้าของเรือนหรือวันเดือนปีเกิดของเจ้าของเรือน

4. การหันหัวนอน เชื่อว่าในการหันหัวนอนทิศใต้คือทิศหัวนอน สมัยปัจจุบันหันไปทางทิศ
ไหนก็ได้ ยกเว้นทางทิศตะวันตก เพราะเชื่อว่าเป็นทิศของคนตาย

5. ห้ามประตูหน้าบ้านและประตูหลังบ้านตรงกัน เชื่อว่าเป็นทางผีผ่าน

6. การวางตำแหน่งบันได และชั้นบันได เชื่อว่าจำนวนชั้นบันไดต้องเป็นเลขคี่เท่านั้นและการ
หันหน้าบันไดไม่ควรหันไปทางทิศตะวันตก

7. ยันต์ปกป้อง (อกไก่) เชื่อว่าการวางยันต์ไว้ตรงอกไก่ถือเป็นการไล่ผีสางนางที่นำไม้มาสร้าง
เรือน

8. ครูกำเนิด หรือ จวมกำเนิด เชื่อว่าเป็นครูที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ตำแหน่งการวางครู
กำเนิด หรือ จวมกำเนิด จะวางไว้บริเวณหิ้งพระหรือบริเวณบนตู้เสื้อผ้าห้ามวางไว้ในตำแหน่งที่ต่ำกว่า
หัว

9. ปลิง หรือ ขวัญ เชื่อว่าเป็นสิ่งที่คนเรามองไม่เห็นหรือจิตดำสำนึกที่อยู่ในตัวเรา

10. พิธีกรรมยกเสาเอกและเสาโท เชื่อว่าเป็นพิธีกรรมที่ส่งเสริมความศิริมงคลให้แก่เรือน ในการยกตำแหน่งการยกเสาเอกเสาโทขึ้นอยู่กับโฉลกเจ้าของเรือน ซึ่งแต่ละหลังจะมีตำแหน่งการวางเสาเอกเสาโทไม่คล้ายกัน

11. พิธีกรรมแซนโถงตา เชื่อว่าเป็นพิธีกรรมการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศล ให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว การทำพิธีกรรมมักจัดทำขึ้นบริเวณโถงเรือนหรือบริเวณที่สามารถรวมกลุ่มคนจำนวนมากได้

12. วันต่าง ๆ ที่ห้ามปลุกเรือน เชื่อว่าวันที่ห้ามปลุกเรือน ได้แก่ วันอาทิตย์ วันอังคาร วันเสาร์

13. การตรวจดวงชะตาเจ้าของเรือน เชื่อว่าก่อนปลุกสร้างเรือนเจ้าของเรือนต้องนำวันเดือนปีเกิดของเจ้าของเรือนไปให้พระหรือพราหมณ์ประจำหมู่บ้านตรวจดวงชะตาหาฤกษ์ในการสร้างเรือน

นอกจากนี้ยังพบความเชื่อเรื่องอื่น ๆ ที่ยังคงเหลืออยู่บ้างบางเจ้าของบางคน ได้แก่

1. ต้นไม้ที่ห้ามปลุกในเรือน คือ ต้นโพธิ์ ต้นไทร และต้นลั่นทม (ลีลาวดี)

2. ยุงข้าว เชื่อว่าห้ามหันประตูหรือหน้าต่างข้าวไปทางทิศตะวันออก เพราะเชื่อว่าข้าวในยุ้งจะออกไปหมด หรือว่าทำให้เกิดรักษาข้าวไม่อยู่

3. การเข้าป่าไปตัดไม้ เชื่อว่าก่อนจะเริ่มทำการตัดต้นไม้ต้องทำพิธีขออนุญาตสิ่งศักดิ์สิทธิ์เจ้าป่าเจ้าเขา ผีसानางไม้ ก่อนเริ่มตัดทุกครั้ง

4. ห้ามเอาไม้ที่เคยสร้างยุ้งข้าวมาปลุกเรือน เชื่อว่าห้ามเอาไม้ที่เคยสร้างยุ้งมาสร้างบ้านหรือต่อเติมบ้าน เพราะจะทำให้คนในบ้านไม่สบาย อยู่แล้วไม่สุขสบาย

5. การตรวจดวงชะตาเจ้าของเรือน เชื่อว่าต้องนำวันเดือนปีเกิดของเจ้าของเรือนไปให้พระหรือพราหมณ์ประจำหมู่บ้านตรวจดวงชะตาหาฤกษ์ในการสร้างเรือน